

BOOR

Bureau Oudheidkundig Onderzoek
van Gemeentewerken Rotterdam

SPIJKENISSE SLIKWEG

De ontdekking van BOOR-vindplaatsen
17-134, 17-135 en 17-136

W. Zijl

BOORnotitie 14

SPIJKENISSE SLIKWEG

De ontdekking van BOOR-vindplaatsen 17-134, 17-135 en 17-136

W. Zijl

Tekeningen: W. Zijl

BOORnotitie 14
2012

Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
Ceintuurbaan 213b
3051 KC Rotterdam

COLOFON

Titel	Spijkenisse Slikweg. De ontdekking van BOOR-vindplaatsen 17-134, 17-135 en 17-136.
Status	definitief
Auteur(s)	drs. W. Zijl
Tekenaar(s)	drs. W. Zijl
Opsteller(s) afbeeldingen	drs. W. Zijl
Bestandsnaam	.../BOORarchief/BOOR_ONDERZOEK EN RAPPORTAGE/ BOORrapporten archief/a. BOORnotities/BOORnotitie 14 Spijkenisse Slikweg/3 Rapport/ <i>BOORnotitie 14 Spijkenisse Slikweg.doc</i>
Projectcode	BOORnotitie 14
Projectleider	drs. J.M. Moree
Projectmedewerker(s)	drs. W. Zijl

ISSN 1873-8923

Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
Ceintuurbaan 213b
3051 KC Rotterdam
Telefoon 010-4898500
Fax 010-4898531
E-mail boor@gw.rotterdam.nl

Copyright © BOOR Rotterdam, april 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers

Het BOOR aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

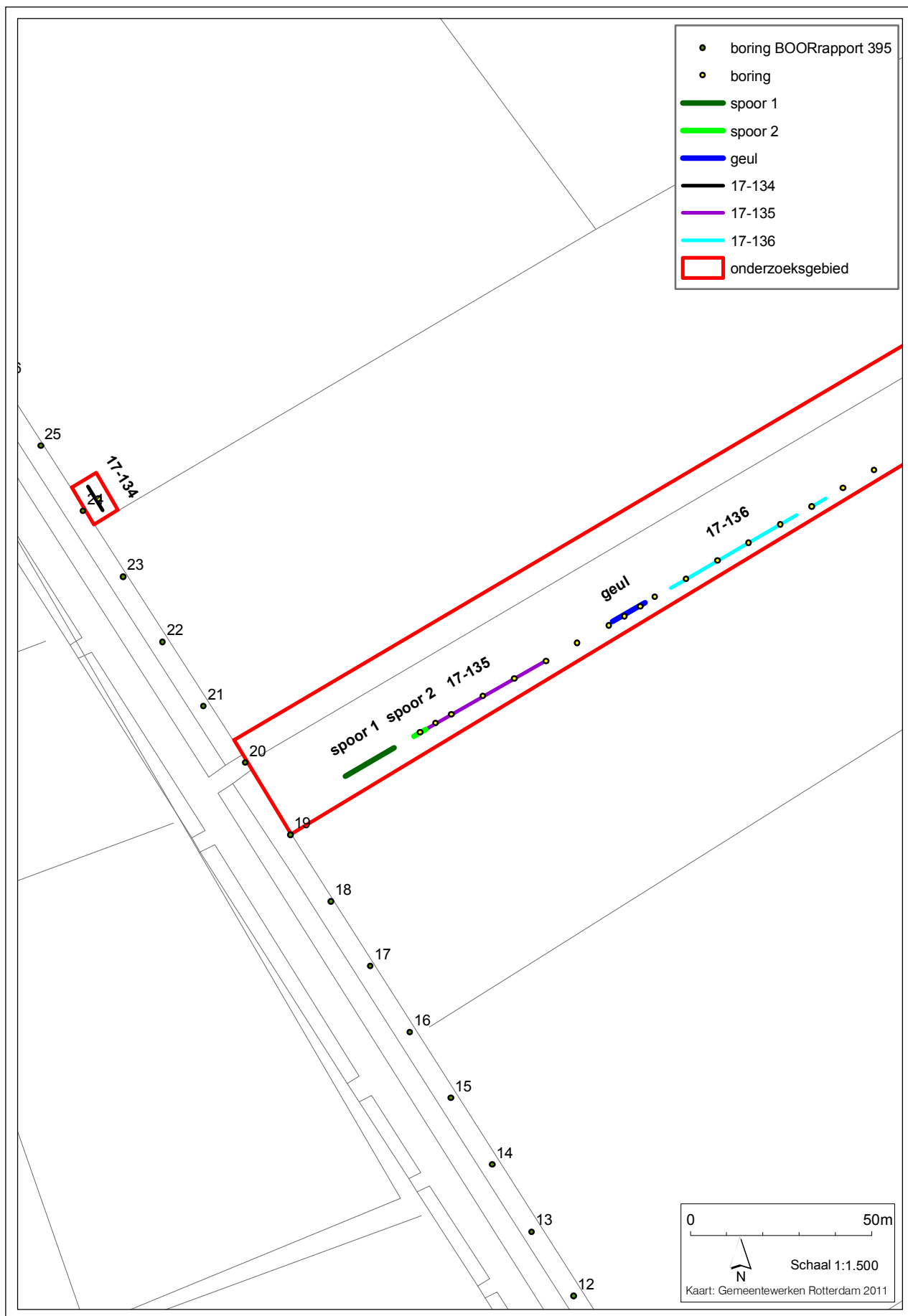
1 INLEIDING

In het weekend van 7 en 8 mei 2011 heeft de heer C. Herweijer op de locatie van twee verlegde sloten drie aardewerkconcentraties ontdekt. Na dit gemeld te hebben bij het BOOR, is er op besloten om de vindplaatsen te documenteren, zodat de aangetroffen archeologische waarden van verdere verstoringen in de toekomst gespaard blijven.

Op 18 mei 2011 is door W. Zijl, J.M. Moree en S. Philipsen veldwerk uitgevoerd. Vindplaats 1 en 2 zijn gedocumenteerd, er zijn vondsten verzameld en boringen gezet. Vervolgens is er op 20 mei 2011 door J.M. Moree, A.C.M. van de Poel en M. Dijkstra eveneens veldwerk uitgevoerd en is vindplaats 3 gedocumenteerd, zijn er vondsten verzameld en grondboringen gezet.

1.1 Administratieve gegevens

Soort onderzoek	documentatie vindplaatsen
Plangebied	
Naam	Slikweg
Plaats	Spijkenisse
Gemeente	Spijkenisse
RD-coördinaten	Vindplaats 1: centrum 79.914/428.290 Vindplaats 2: tussen 80.004/428.226 en 80.037/428.245 Vindplaats 3: tussen 80.073/428.265 en 80.115/428.290
Bevoegd gezag	
Naam organisatie	gemeente Spijkenisse
Naam deskundige	drs. A.H. Carmiggelt
Uitvoering onderzoek	
Naam instelling/bedrijf	BOOR
Naam prospector/KNA-archeoloog	drs. J.M. Moree
Datum onderzoek	mei 2011
Archis-onderzoeksmeldingsnummer	47354
Resultaat onderzoek	
BOOR-vindplaatscode(s)	17-134, 17-135 en 17-136
Archis-vondstmeldingsnummer(s)	417480, 417481, 417482
Plaats en beheer documentatie	archief BOOR onder de projectcode BOORnotitie 14
Plaats en beheer vondstmateriaal	depot BOOR onder de projectcode BOORnotitie 14

Afb. 1. Overzicht van de aangetroffen vindplaatsen, de sporen 1 en 2 en de aangetroffen geul. Ook zijn de gezette grondboringen zichtbaar. Eveneens zijn de boringen gezet in de omgeving weergegeven (Dorst 2007).

1.2 Ligging vindplaatsen

In 2007 heeft er in het kader van de van de verbreding van de bestaande watergang een verkennend en karterend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen plaatsgevonden (Dorst 2007). Tijdens dit onderzoek is één al bij het BOOR bekende vindplaats aangetroffen (BOOR-vindplaats 17-14).

Deze vindplaats en de naastgelegen BOOR-vindplaats 17-79 zijn vervolgens in 2009 verder onderzocht door middel van een opgraving (Verniers en Torremans 2011).

Op afbeelding 1 is de ligging van de tijdens dit onderzoek aangetroffen vindplaatsen weergegeven, evenals de aangetroffen sporen 1 en 2 en de aangetroffen geul. Ook zijn de gezette grondboringen zichtbaar. Eveneens zijn de boringen gezet in de omgeving weergegeven (Dorst 2007).

Hieronder worden de tijdens dit onderzoek ontdekte vindplaatsen nader beschreven.

Afb. 2. Overzichtsfoto van de zuidwest-noordoost lopende sloot, haaks op de Slikweg met daarin de aangetroffen BOOR-vindplaatsen 17-135 en 17-136.

Vindplaats 1

Deze vindplaats betreft een vondstenconcentratie aangetroffen in het oost-talud van de reeds gegraven noordwest-zuidoost lopende sloot aan de oostzijde van de Slikweg. Het heeft de centrumcoördinaten 79.914/428.290 en het betreft een scheurklei in de top van het Hollandveen met daarin een aantal vondsten. De klei is aangetroffen over een lengte van ongeveer 2 meter (Afb. 3). In de boring, die ongeveer 1,5 meter naar het oosten gezet is, is deze klei in het veen niet aangetroffen. Of het materiaal insitu aanwezig is of verspoeld is, is lastig te zeggen.

Deze vindplaats heeft de BOOR-vindplaatscode 17-134 gekregen en zal verder in het rapport ook zo genoemd worden.

Afb. 3. Foto met daarop zichtbaar de scheurklei in de top van het Hollandveen ter plaatse van BOOR-vindplaats 17-134.

Vindplaats 2

Deze vindplaats betreft een vondstenconcentratie aangetroffen in de taluds van een dwars op de Slikweg gegraven zuidwest-noordoost lopende sloot. De vondsten zijn aangetroffen in de top van het Hollandveen (Afb. 4) en de concentratie strekt zich uit over een afstand van 30 meter langs de sloot, tussen de coördinaten 80.004/428.226 en 80.037/428.245. Deze vindplaats heeft de BOOR-vindplaatscode 17-135 gekregen en zal verder in het rapport ook zo genoemd worden.

Afb. 4. Foto van de vondsten in de top van het Hollandveen ter plaatse van BOOR-vindplaats 17-135.

Vindplaats 3

Deze vindplaats betreft een mogelijke ophoging en een vondstenconcentratie aangetroffen in de taluds van een dwars op de Slikweg gegraven zuidwest-noordoost lopende sloot. De vondsten zijn aangetroffen in een vondstenlaag of op de mogelijke ophoging (Afb. 5), maar op een duidelijk hoger stratigrafisch niveau dan vindplaats 2. De concentratie strekt zich uit over een afstand van ongeveer 50 meter langs de sloot, tussen de coördinaten 80.073/428.265 en 80.115/428.290.

Deze vindplaats heeft de BOOR-vindplaatscode 17-136 gekregen en zal verder in het rapport ook zo genoemd worden.

Afb. 5. Foto van de vondstenlaag of de mogelijke ophoging van BOOR-vindplaats 17-136.

2. GEOLOGIE

2.1 Methoden

Om een beter beeld te krijgen van de drie aangetroffen vindplaatsen zijn er grondboringen gezet. Het veldwerk heeft plaatsgevonden op 18 en 20 mei 2011. De werkzaamheden zijn verricht door de heer J.M. Moree (senior prospector, BOOR) en mevrouw W. Zijl (KNA-archeoloog, BOOR).

Bij vindplaats 17-134 is één boring gezet, bij de vindplaatsen 17-135 en 17-136 zijn in totaal achttien boringen gezet in een west-oost georiënteerde raai, langs de al gegraven sloot dwars op de Slikweg (Afb. 1). De onderlinge afstand tussen de boringen bedroeg minimaal 5 m en maximaal 10 m. De maximale boordiepte bedroeg 2,98 m - mv (4,52 m - NAP).

Voor de boringen is gebruik gemaakt van een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boorlocaties en maaiveldhoogtes van de boorpunten zijn deels ingemeten met een GPS. Hierbij is gebruik gemaakt van het 06-GPS netwerk, een landelijk dekkend netwerk van GNSS-referentiestations. De afwijking in de plaatsbepaling bedraagt maximaal 3 cm. De overige boorlocaties zijn aan de hand van de aanwezige topografie ingemeten met meetlinten (x- en y- waarden) en ingetekend op een veldkaart.

De maaiveldhoogtes van deze boorpunten ten opzichte van NAP zijn bepaald met een waterpasinstrument, waarbij de hoogte is afgeleid van een met GPS ingemeten boorlocatie of 'vast punt'. Het opgeboorde materiaal is in het veld met het blote oog gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Voor de bepaling van het kalkgehalte van sedimenten is gebruik gemaakt van een zoutzuuroplossing (10%). Er zijn geen grondmonsters genomen.

2.2 Geologische gegevens

Afgaande op de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000, Kaartblad Rotterdam Oost (37 O) (NITG-TNO 1998) en de resultaten van eerder archeologisch onderzoek in en om het onderzoeksgebied, is de opbouw van de bodem als volgt:

De diepere ondergrond wordt gevormd door klastische afzettingen behorende tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer (voormalige Afzettingen van Calais) met lokaal ingeschakelde veenlagen (Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen laagpakket).

Op de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer is een pakket veen aanwezig dat eveneens tot het Hollandveen behoort. Op het veen zijn klastische afzettingen, behorende tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren (voormalige Afzettingen van Duinkerke I en Duinkerke III), aanwezig. Plaatselijk kan er tussen de Afzettingen van Duinkerke I en Duinkerke III een veenlaagje voorkomen, het zogenaamde "post-Romeinse veen". Bekend is ook dat er, met name in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, geulafzettingen uit de Duinkerke I fase (afgezet tussen circa 400 en 250 voor Chr.) aanwezig zijn.

2.2 Beschrijving

Hieronder volgt een globale beschrijving van de vijf stratigrafische eenheden die in het bodemprofiel zijn onderscheiden. De eenheden worden van onder naar boven beschreven en zijn in afbeelding 6 weergegeven in een profiel.

Klastisch pakket 1

Klastisch pakket 1 is in alle boringen aangetroffen en bestaat over het algemeen uit een lichtgrijze, zwak humeuze, matig siltige klei. De klei is kalkrijk en bevat schelpresten. De waargenomen minimale diepte van de top bedraagt 2,94 m - NAP (1,35 m - mv) in boring 9. De waargenomen maximale diepte van de top bedraagt 3,78 m - NAP (2,19 m - mv) in boring 12. De ondergrens van klastisch pakket 1 is niet bereikt. De maximaal waargenomen dikte bedraagt 100 cm in boring 11. In de boringen 8 en 9 is een oeverwal aangetroffen (het pakket bestaat hier uit zand en kent de hoogste ligging) en de bijbehorende geul is in de boringen 10 en 11 aangeboord. De grens tussen klastisch pakket 1 en organisch pakket A is geleidelijk.

Klastisch pakket 1 is geïnterpreteerd als een afzetting, die behoort tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer (voormalige Afzettingen van Calais).

Organisch pakket A

In alle gezette boringen is een pakket veen aangeboord. De waargenomen minimale diepte van de top bedraagt 2,07 m - NAP (0,34 m - mv) in boring 6. De waargenomen maximale diepte van de top bedraagt 3,05 m - NAP (1,50 m - mv) in boring 10.

Organisch pakket A bestaat uit bruin, mineraalarm tot zwak kleilig veen. Het veen bestaat uit riet-, bos- en niet verder te differentiëren veen, met een veraarde top. De overgang naar het eventueel bovenliggende klastisch pakket 2 is geleidelijk of abrupt.

Op basis van het bovenstaande wordt organisch pakket A gerekend tot de Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket (voormalige Hollandveen). De archeologische waarden van de BOOR-vindplaatsen 17-134 en 17-135 zijn in de top van dit pakket aangetroffen.

Antropogeen pakket 1 (spoor 3)

Antropogeen pakket 1 bestaat overwegend uit een grijze, matig tot sterk siltige gelamineerde klei. De top van antropogeen pakket 1 ligt tussen 1,84 m - NAP (0,32 m - mv) in boring 16 en 2,20 m - NAP (0,60 m - mv) in boring 16. De overgang naar het er bovenliggende pakket is geleidelijk.

Antropogeen pakket 1 kan waarschijnlijk geïnterpreteerd worden als een ophogingspakket en wordt gerelateerd aan BOOR-vindplaats 17-136.

Klastisch pakket 2

Klastisch pakket 2 bestaat overwegend uit een grijze tot bruine, zwak tot matig humeuze, zwak tot matig siltige klei. In de boringen zijn 9 tot en met 12 is het pakket zandig. Er zijn ijzervlekken in de klei aangetroffen. Klastisch pakket 2 is aangetroffen in boringen 2, 3, 7 tot en met 12 en 19. De waargenomen minimale diepte van de top bedraagt 1,97 m - NAP (0,34 m - mv) in boring 7. De waargenomen maximale diepte van de top bedraagt 2,28 m - NAP (0,69 m - mv) in boring 12. De overgang naar klastisch pakket 3 is geleidelijk.

Klastisch pakket 2 kan geïnterpreteerd worden als een overstromingsdek; ter plekke van boring 9 tot en met 12 is het pakket als een geul ontwikkeld. Het pakket behoort tot een oudere fase van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren (voormalige Afzettingen van Duinkerke I).

Klastisch pakket 3

Klastisch pakket 3 bestaat overwegend uit een grijs, zwak tot matig siltige zand. Er zijn ijzervlekken in het zand aangetroffen.

Klastisch pakket 3 is aangetroffen in alle boringen. De top van klastisch pakket 3 ligt tussen 1,65 m - NAP (0,1 m - mv) in boring 10 en 1,8 m - NAP (0,16 m - mv) in boring 14.

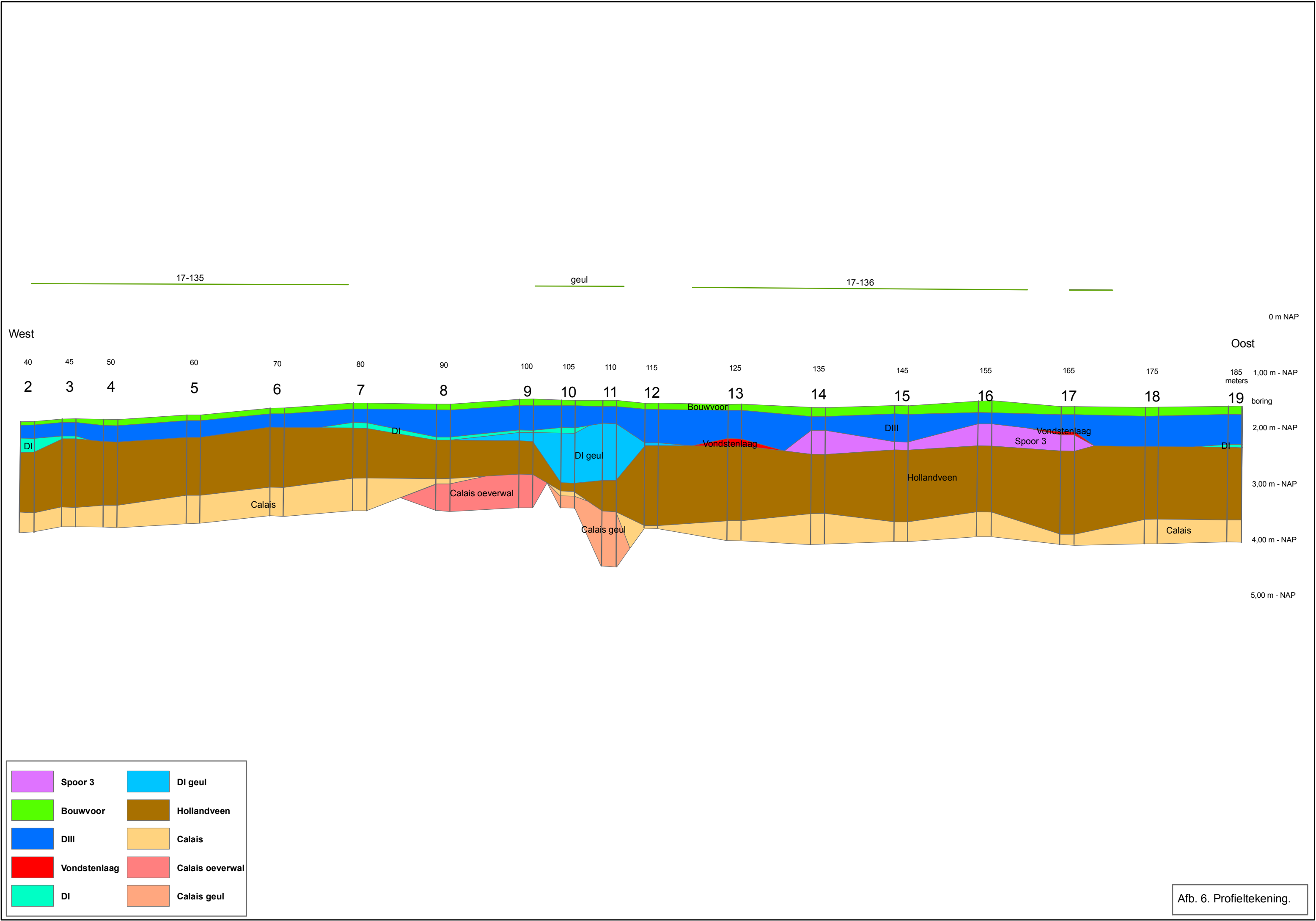
Klastisch pakket 3 kan geïnterpreteerd worden als een overstromingsdek, dat waarschijnlijk is afgezet vanuit zee. Het pakket behoort vermoedelijk tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren (voormalige Afzettingen van Duinkerke III).

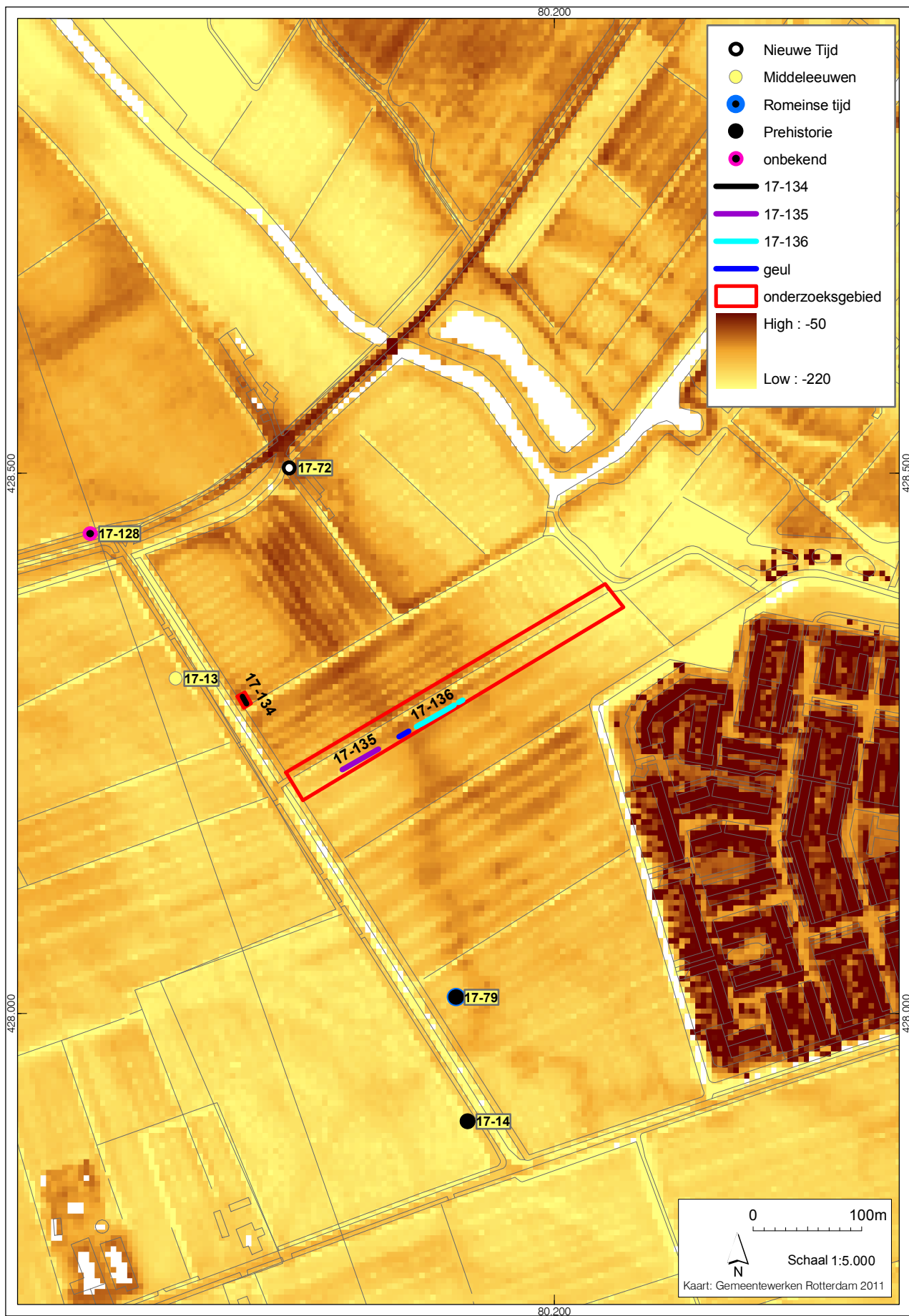
Bouwvoor

In alle boringen is de top van klastisch pakket 3 in meer of mindere mate geroerd, de bouwvoor.

2.3 AHN

Op afbeelding 7 is een weergave van het Actueel Hoogtebestand Nederland te zien (AHN). Hierop komt de door ons aangeboorde geul ook duidelijk naar voren. De geul behorend tot klastisch pakket 2 loopt als een inversielichaam door het landschap.

Afb. 7. Overzicht van de aangetroffen vindplaatsen en de BOOR-vindplaatsen geprojecteerd op de AHN.

3. SPOREN

In het zuid-talud van de al gegraven sloot dwars op de Slikweg zijn in totaal drie sporen aangetroffen.

Het betreft waarschijnlijk twee mogelijke kuilen en één mogelijke ophoging.

Spoor 1 (Afb. 1) betreft een kuil van ongeveer 15,62 meter lang, met een onbekende breedte en een diepte van ongeveer 0,5 meter. Het spoor is gevuld met kluiten en veenbrokken. Het insteekniveau was niet zichtbaar, maar het spoor is in ieder geval afgedekt door de Afzettingen van Duinkerke III.

Spoor 2 (Afb. 1) betreft een kuil van ongeveer 3,80 meter lang, met een onbekende breedte en een diepte van ongeveer 0,5 meter (Afb. 8) Het spoor is gevuld met kluiten en veenbrokken. Het insteekniveau was niet zichtbaar, maar het spoor is in ieder geval afgedekt door de Afzettingen van Duinkerke III.

Afb. 8. Foto van spoor 2.

Spoor 3 (Afb. 6) betreft een pakket dat aangetroffen is over een traject van ongeveer 36 meter, de breedte van de ophoging is onbekend en de dikte bedraagt ongeveer 40 cm. Het spoor lijkt te zijn opgebouwd uit klei behorend tot de Afzettingen van Duinkerke I. Het betreft een pakket wat erg gelamineerd is en doet hierdoor erg natuurlijk aan (Afb. 9). Maar op sommige plekken zitten er toch wat kluiten in en lijkt het toch opgebracht. Het pakket valt wel precies samen met de vondsten van vindplaats 17-136, dus moet er haast wel mee te maken hebben.

Ook dit spoor is in ieder geval afgedekt door de Afzettingen van Duinkerke III en op sommige plekken door de vondstenlaag van vindplaats 17-136.

Afb. 9. Foto van spoor 3.

4. VONDSTEN

4.1 Inleiding

Bij vindplaats 17-134 zijn alle vondsten die zichtbaar aan het oppervlak van het talud van de sloot lagen verzameld. Bij de vindplaatsen 17-135 en 17-136 is systematisch het zuid-talud van de sloot afgezocht naar vondsten. De vondsten zijn per eenheid van 5 meter verzameld. In de bijlage is de vondstentabel opgenomen. Opvallend is de grote hoeveelheid botmateriaal, dit duidt op goede conserveringsomstandigheden voor organisch materiaal. De vondstcategorie aardewerk is in onderstaande paragraaf verder uitgewerkt.

Afb. 10. Foto van de op het talud liggende vondsten ter hoogte van BOOR-vindplaats 17-135.

4.2 Aardewerk

In de bijlagen zijn de tabellen met de aardewerkdeterminaties opgenomen. Hieronder worden enkele opmerkingen per vindplaats gemaakt.

BOOR-vindplaats 17-134

De vindplaats heeft in totaal slechts 3 scherven opgeleverd. Vanwege dit lage aantal zijn conclusies over de site aan de hand van het aardewerk lastig te trekken. Wat wel opgemerkt kan worden is dat er geen in de Romeinse tijd te dateren scherven zijn aangetroffen, alle scherven zijn in de IJzertijd te plaatsen.

BOOR-vindplaats 17-135

In totaal zijn er 297 stuks aardewerk verzameld met een gewicht van 2747 gram. Er zijn 25 randscherven, 267 wandscherven, 4 bodemscherven en 1 oor aangetroffen. Van deze scherven waren er 6 scherven verbrand, 5 scherven versierd met lijnen, 19 versierd met nagelindrukken, 1 scherf was besmeten en 11 waren er gepolijst. 296 scherven zijn in de IJzertijd te plaatsen, 1 oor is een importscherf uit de Romeinse tijd; deze is op een hoger stratigrafisch niveau aangetroffen.

BOOR-vindplaats 17-136

In totaal zijn er 230 stuks aardewerk aangetroffen met een gewicht van 1652 gram. Er zijn 16 randscherven, 206 wandscherven en 8 bodemscherven aangetroffen. 215 scherven zijn waarschijnlijk handgevormd inheems, terwijl 15 scherven tot de gedraaide geïmporteerde scherven behoren. Van deze scherven waren er 12 scherven verbrand, 1 scherf versierd met lijnen, 3 versierd met nagelindrukken, 1 scherf was gepolijst, 1 scherf versierd met spatelindrukken, 2 scherven behoren tot de geverniste waar en 1 scherf had een dorsafvalindruk.

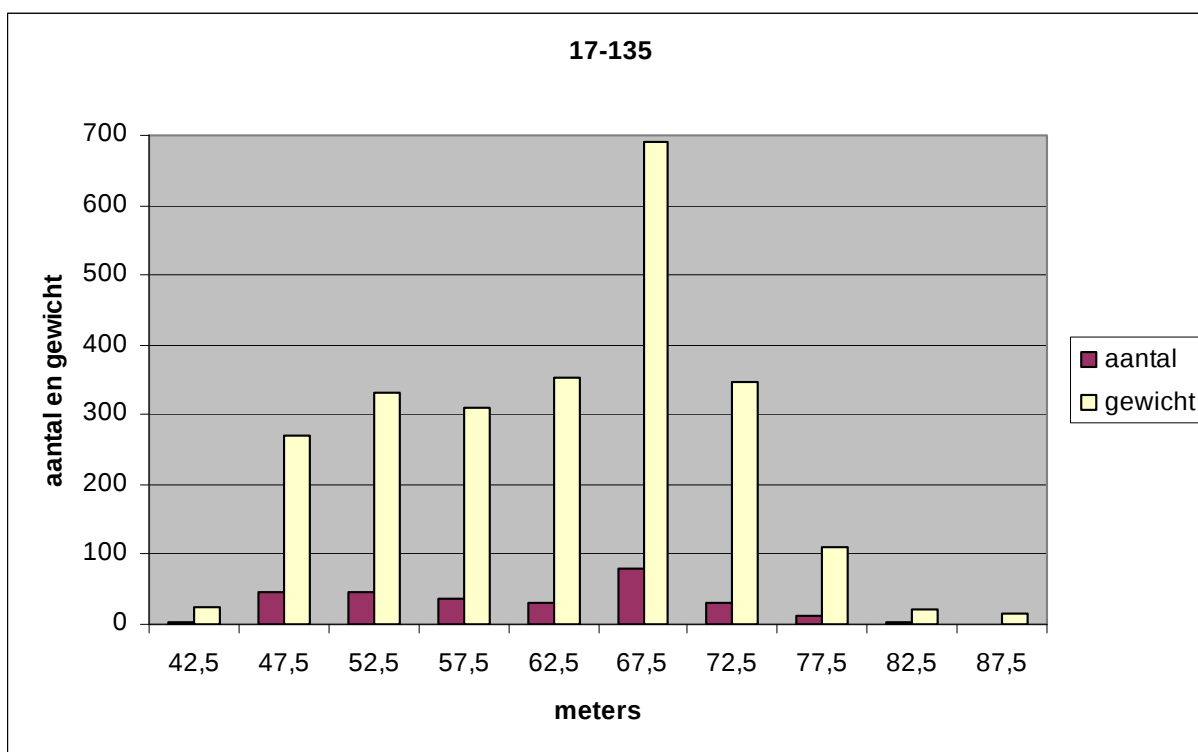
4.3 Grafieken

Hieronder word aan de hand van enkele grafieken het een en ander uitgelicht per vindplaats.

BOOR-vindplaats 17-135

Onderstaande grafiek geeft het gewicht en aantal scherven uitgezet tegen de meters waar binnen vondsten zijn verzameld weer.

Het hart van de vindplaats bevindt zich duidelijk bij 67,5 meter. En de grootste concentratie vondsten bevindt zich tussen 47,5 meter en 77,5 meter. Dit is in totaal zo'n 30 meter, wat goed past bij een gemiddelde boerderijplaats.

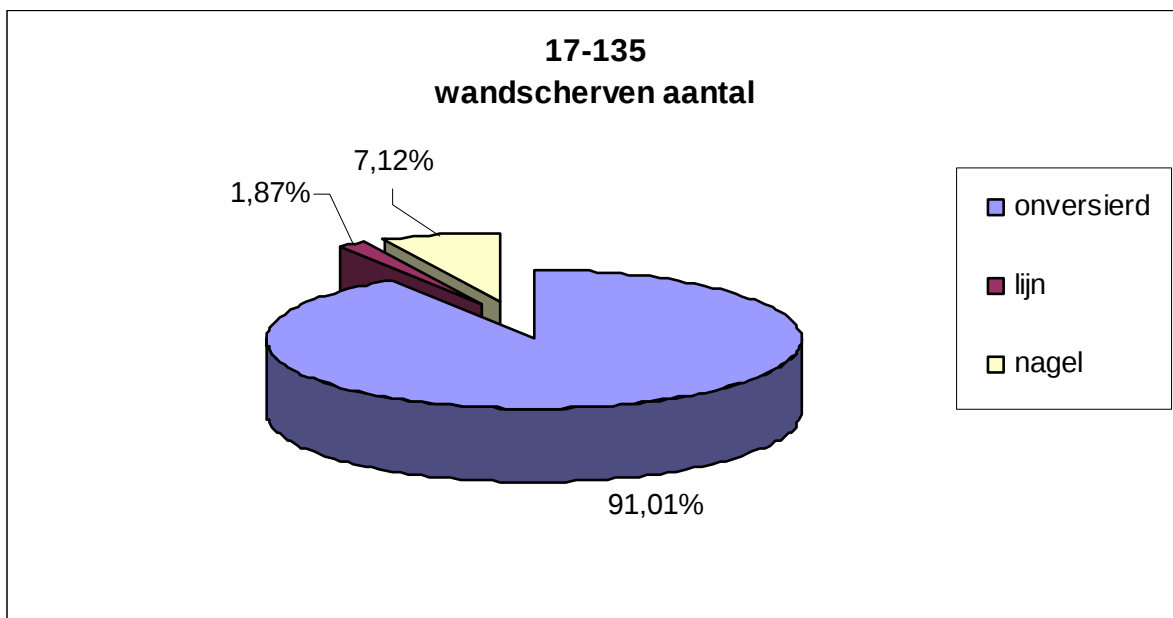

Afb. 11. Het gewicht en aantal scherven afgezet tegen de meters waar binnen de vondsten zijn verzameld van BOOR-vindplaats 17-135.

De grafiek in afbeelding 12 geeft het aantal onversierde wandscherven afgezet tegen het aantal door middel van lijn- en nagelindrucken versierde wandscherven weer, uitgedrukt in percentages. Er zijn in totaal 243 onversierde wandscherven aangetroffen, 5 versierd met lijnen en 19 met nagelindrucken. Uitgedrukt in percentages komt dit neer op 91,01% onversierde scherven, 1,87% versierd met lijnen en 7,12% met nagelindrucken.

M.C. van Trierum heeft op basis van assemblages uit stratigrafisch opgebouwde contexten een periodisering voor bewoning van Bernisse en omgeving in de IJzertijd, waarbij gebruik is gemaakt van ¹⁴C-dateringen (Van Trierum 1986). Fase 1 komt gedeeltelijk overeen met de Vroege IJzertijd ca. 725-525 v. Chr. Fase 2 valt grofweg samen met de Midden-IJzertijd, ca. 425-225 v. Chr. Fase 3 valt grotendeels samen met de Late IJzertijd, ca. 175-25 v. Chr. Het percentage versierde wandscherven loopt van ongeveer 4% in Fase 1 op naar 12% in Fase 2 en 45% in Fase 3.

Met zo'n 9% versierd aardewerk aangetroffen bij vindplaats 17-135 zou deze te plaatsen zijn in Fase 2, ca. 425-225 v. Chr. (Midden-IJzertijd).

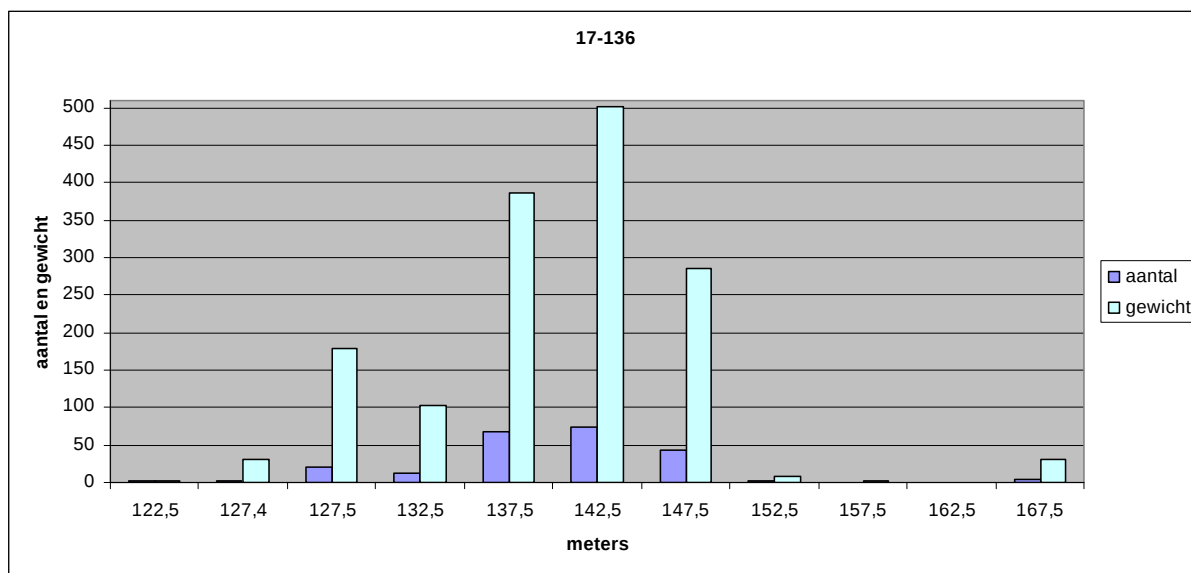

Afb. 12. De versierde wandscherven afgezet tegen de onversierde wandscherven van BOOR-vindplaats 17-135.

BOOR-vindplaats 17-136

Afbeelding 13 geeft voor vindplaats 17-136, het gewicht en aantal scherven uitgezet tegen de meters waar binnen vondsten zijn verzameld weer.

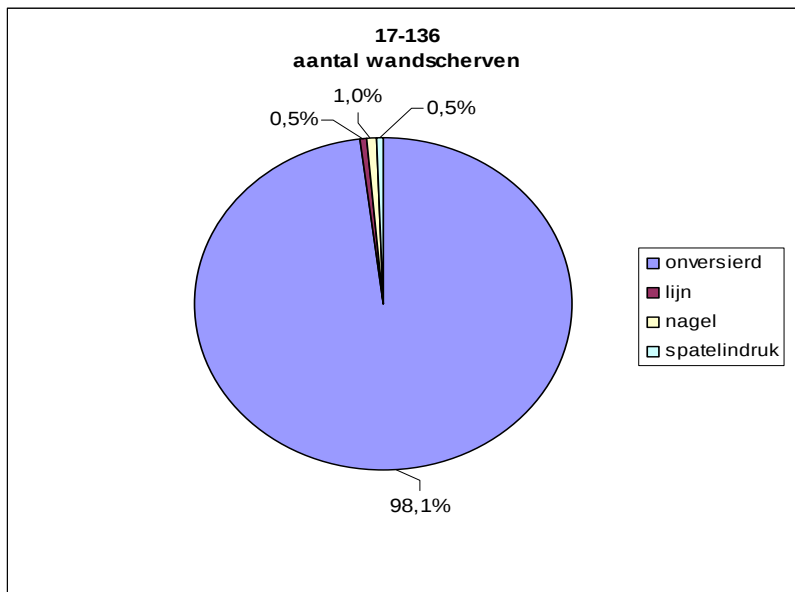
Het hart van de vindplaats bevindt zich duidelijk bij 142,5 meter. En de grootste concentratie vondsten bevindt zich tussen 127,5 meter en 147,5 meter. Dit is in totaal ongeveer 20 meter, wat klein is voor een gemiddelde boerderijplaats. Het zou kunnen dat hij schuin wordt aangesneden, of dat bij het graven van de sloot net de periferie ervan is aangesneden.

Afb. 13. Het gewicht en aantal scherven afgezet tegen de meters waar binnen de vondsten zijn verzameld van BOOR-vindplaats 17-136.

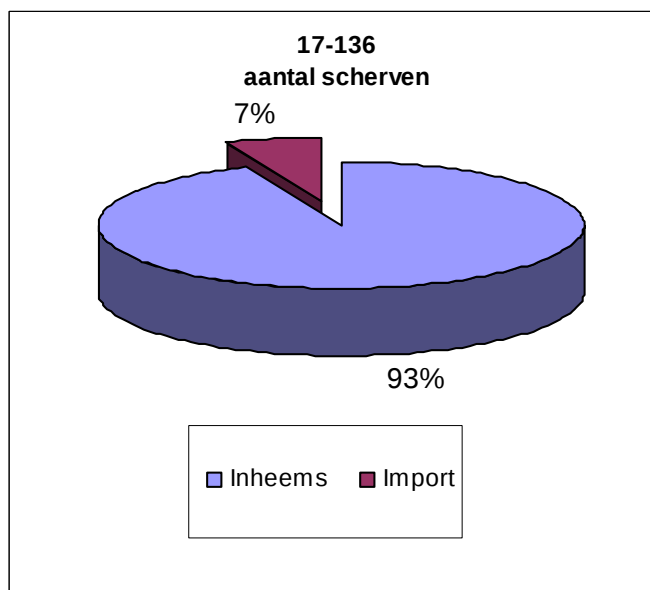
De grafiek hieronder (Afb. 14.) geeft het aantal onversierde wandscherven afgezet tegen het aantal door middel van lijn-, spatel- en nagelindrukken versierde wandscherven weer, uitgedrukt in percentages. Er zijn in totaal 202 onversierde wandscherven aangetroffen, 1 versierd met lijnen, 2 scherven versierd met nagelindrukken en 1 versierd met spatelindrukken. Uitgedrukt in percentages komt dit neer op 98,1% onversierd, 0,5 % versierd met lijnen, 0,5% versierd met spatel en 1% versierd met nagelindrukken.

Aangezien deze vindplaats geplaatst wordt in de Romeinse tijd kunnen we de chronologie van Van Trierum hier niet op toepassen. Maar wel is duidelijk te zien dat het percentage versierd aardewerk vergeleken met de IJzertijd duidelijk afneemt.

Afb. 14. De versierde wandscherven afgezet tegen de onversierde wandscherven van BOOR-vindplaats 17-136.

Hieronder is een grafiek weergegeven van het totaal aantal scherven onderverdeeld in inheems aardewerk en import aardewerk, weergegeven in percentages. Duidelijk te zien is dat het percentage inheems aardewerk enorm groot is ten opzichte van het geïmporteerde Romeinse aardewerk. Mogelijk is de vindplaats vroeg in de Romeinse tijd te plaatsen.

Afb. 15. De inheems handgevormde scherven afgezet tegen de geïmporteerde gedraaide scherven van BOOR-vindplaats 17-136.

4.4 Conclusie

Aan de hand van het aardewerk kunnen er over de vindplaatsen de volgende conclusies getrokken worden.

BOOR-vindplaats 17-134

Met maar 3 aangetroffen aardewerkscherven is het lastig om hier conclusies over te trekken. Alle aangetroffen scherven zijn in de IJzertijd te plaatsen gelet op de nabijheid van BOOR-vindplaats 17-135.

BOOR-vindplaats 17-135

In totaal 297 aardewerkscherven aangetroffen, waarvan de grootste concentratie zo'n 30 meter beslaat. Gekeken naar de percentages versierde/onversierde wandscherven valt de vindplaats het best te dateren als Midden-IJzertijd.

BOOR-vindplaats 17-136

In totaal 230 aardewerkscherven aangetroffen, waarvan de grootste concentratie zo'n 20 meter beslaat. Het betreft een vindplaats die te dateren is in de Romeinse tijd, maar het percentage geïmporteerd aardewerk is erg laag ten opzichte van het inheemse aardewerk. Mogelijk duidt dit op een vroege datering.

5. OMGEVING

5.1 Inleiding

In de omgeving van de in dit rapport beschreven vindplaatsen zijn al enkele vindplaatsen uit de IJzertijd en Romeinse tijd bekend. In dit hoofdstuk wordt er van elke periode één toegelicht.

5.2 BOOR-vindplaats 17-14

Deze vindplaats is opgegraven door het BOOR in 1982, er zijn palen, bot en aardewerk aangetroffen. De datering is IJzertijd, te vergelijken met Fase 2, de bewoning ligt op het Hollandveen en wordt afgedekt door achtereenvolgens de Afzettingen van Duinkerke I en III (Van Trierum 1988).

Vervolgens is bij een verkennend inventariserend booronderzoek (Dorst 2007), de vindplaats opnieuw aangetroffen en heeft er vervolgens een opgraving plaatsgevonden (Verniers en Torremans 2011).

Bij de opgraving is er een woonstalboerderij aangetroffen, haaks op de rivier de Dalle. Het westen van de boerderij is waarschijnlijk geërodeerd.

De vindplaats is te plaatsen in het begin van de Late IJzertijd, de 1^e fase betreft de boerderij van 210-200 v. Chr., de 2^e fase elf haard- en/of stookplaatsen behorend tot een ambachtzone, daterend begin 2^e eeuw v. Chr.

Mogelijk deel gebruikt voor voedselbereiding/graaanverwerking, er is een goudfragment aangetroffen en erg veel handgevormd aardewerk, zo'n 115 potten, dit kan duiden op ambachtplaats, ook het residu in de potten duidt op de productie van bier of lijm.

5.3 BOOR-vindplaats 17-79

Deze vindplaats is in 1988 aangeboord en door middel van twee testputten onderzocht (Asmussen 1990). Het betreft inheems-Romeinse bewoningssporen, die gedeeltelijk op Di-Afzettingen zijn gelegen.

Bij het verkennend inventariserend booronderzoek (Dorst 2007) is de vindplaats niet aangetroffen.

Tijdens de opgraving in 2011 (Verniers 2011) zijn er slechts enkele sporen aangetroffen, het betreft waarschijnlijk de periferie van de nabij gelegen vindplaats.

6. CONCLUSIE

In mei 2011 heeft in het gebied Spijkenisse Slikweg een documentatie van de reeds, door het verleggen van sloten, vergraven vindplaatsen plaatsgevonden. Er zijn vondsten verzameld, drie vindplaatsen gedocumenteerd en in totaal 19 boringen gezet over het plangebied. Over de drie aangetroffen vindplaatsen zijn de volgende conclusies te trekken.

BOOR-vindplaats 17-134

Deze vindplaats betreft een vondstenconcentratie aangetroffen in het oost-talud van de reeds gegraven noordwest-zuidoost lopende sloot. Het betreft een scheurklei in het veen met daarin een aantal vondsten. De klei is aangetroffen over een lengte van ongeveer 2 meter. Of het materiaal in-situ aanwezig is of verspoelt is, is lastig te zeggen. In totaal zijn slechts 3 scherven aangetroffen. Vanwege dit lage aantal, zijn conclusies over de site aan de hand van het aardewerk lastig te trekken. Wat wel opgemerkt kan worden is dat, er geen in de Romeinse tijd te dateren scherven zijn aangetroffen, alle scherven zijn in de IJzertijd te plaatsen.

BOOR-vindplaats 17-135

Deze vindplaats betreft een vondstenconcentratie aangetroffen in het zuid-talud van de reeds gegraven zuidwest-noordoost lopende sloot. De vondsten zijn aangetroffen in de top van het Hollandveen en de vindplaats ligt verspreid over een lengte van 30 meter. In totaal zijn er 297 stuks aardewerk aangetroffen met een gewicht van 2747 gram. Er zijn 25 randscherven, 267 wandscherven, 4 bodemscherven en 1 oor aangetroffen. Van deze scherven waren er 6 scherven verbrand, 5 scherven versierd met lijnen, 19 versierd met nagelindrukken, 1 scherf was besmeten, en 11 waren er gepolijst. 296 scherven zijn in de IJzertijd te plaatsen, 1 oor is een importscherf uit de Romeinse tijd. Het hart van de vindplaats bevindt zich duidelijk bij 67,5 meter. En de grootste concentratie vondsten bevindt zich tussen 47,5 meter en 77,5 meter. Dit is in totaal zo'n 30 meter, wat goed past bij een gemiddelde boerderijplaats. Er zijn in totaal 243 onversierde wandscherven aangetroffen, 5 versiert met lijnen en 19 versiert met nagelindrukken. Uitgedrukt in percentages komt dit neer op 91,01% onversierd, 1,87% versiert met lijnen en 7,12% versiert met nagelindrukken. Met zo'n 9% versiert aardewerk aangetroffen bij vindplaats 17-135 zou deze te plaatsen zijn in Fase 2, ca. 425-225 v. Chr. (Midden-IJzertijd).

BOOR-vindplaats 17-136

Deze vindplaats betreft een mogelijke ophoging en een vondstenconcentratie aangetroffen in het zuid-talud van de reeds gegraven zuidwest-noordoost lopende sloot. De vondsten zijn aangetroffen in een vondstenlaag of op de mogelijke ophoging, maar op een duidelijk ander niveau dan BOOR-vindplaats 17-135. De vindplaats ligt verspreid over ongeveer 50 meter. Spoor 3 betreft een pakket wat aangetroffen is over een traject van ongeveer 36 meter, de breedte van de ophoging is onbekend en de diepte ongeveer 40 cm dik. Het spoor is gevuld met waarschijnlijk klei behorend tot de Afzettingen van Duinkerke I. Het betreft een pakket wat erg gelamineerd is en doet hierdoor erg natuurlijk aan. Maar op sommige plekken zitten er toch wat kluiten in en lijkt het toch opgebracht. Het pakket valt wel precies samen met de vondsten van vindplaats 17-136, dus moet er haast wel mee te maken hebben. Ook dit spoor is in iedergeval afgedekt door de Afzettingen van Duinkerke III en op sommige plekken door de vondstenlaag van vindplaats 17-136.

In totaal zijn er 230 stuks aardewerk aangetroffen met een gewicht van 1652 gram. Er zijn 16 randscherven, 206 wandscherven en 8 bodemscherven aangetroffen.

Van deze scherven waren er 12 scherven verbrand, 1 scherf versierd met lijnen, 3 versierd met nagelindrukken, 1 scherf was gepolijst, 1 scherf versierd met spatelindrukken, 2 scherven behoren tot de geverniste waar en 1 scherf had een dorsafvalindruk.

215 scherven zijn waarschijnlijk inheems, terwijl 15 scherven tot de geïmporteerde scherven behoren.

Het hart van de vindplaats bevindt zich duidelijk bij 142,5 meter. En de grootste concentratie vondsten bevindt zich tussen 127,5 meter en 147,5 meter. Dit is in totaal zo'n 20 meter, wat wat klein is voor een gemiddelde boerderijplaats, maar het zou kunnen dat hij schuin wordt aangesneden, of net de rand ervan is.

Er zijn in totaal 202 onversierde wandscherven aangetroffen, 1 versierd met lijnen, 2 scherven versiert met nagelindrukken en 1 versierd met spatelindrukken. Uitgedrukt in percentages komt dit neer op 98,1% onversierd, 0,5 % versiert met lijnen, 0,5% versiert met spatel en 1% versiert met nagelindrukken.

Duidelijk te zien is dat het percentage versierd aardewerk vergeleken met de IJzertijd duidelijk afneemt. Aangezien het percentage inheems aardewerk groot is ten opzichte van het geïmporteerde Romeinse aardewerk, is de vindplaats vroeg in de Romeinse tijd te plaatsen.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Digitale bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland van Rijkswaterstaat en de Waterschappen, opgenomen in BOORIS (op 29-11-2011).

BOORIS, Archeologisch informatiesysteem van het BOOR (op 29-11-2011).

Kaarten/Atlassen/Luchtfoto's

Gemeentewerken Rotterdam, 1951: *Topografische kaart, schaal 1:5000*, Rotterdam.

NITG-TNO, 1998: *Geologische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad Rotterdam Oost*, Haarlem.

Literatuur

Asmussen, P.S.G. en J.M. Moree, 1990: *De gevolgen van polderpeilverlaging voor de conserveringstoestand van archeologische vindplaatsen op Voorne-Putte*, Rotterdam (BOORrapporten 5).

Dorst, M.C., 2007: *Spijkenisse 'Vierambachtenboezem, watergangverbreding gemaal Putten'. Een bureaustudie en een verkennend inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen met aanvullend karterende boringen*, Rotterdam (BOORrapporten 395).

Trierum, M.C. van, 1986: Landschap en bewoning rond de Bernisse in de IJzertijd en de Romeinse Tijd. In: M.C. van Trierum en H.E. Henkes (red.), *Landschap en bewoning rond de mondingen van Rijn, Maas en Schelde*, Rotterdam (Rotterdam Papers V), 49-76.

Trierum, M.C. van, A.B. Döbken en A.J. Guiran, 1988: *Archeologisch onderzoek in het Maasmondgebied 1976-1986*, BOOR-Balans I, Rotterdam, 11-99.

Verniers, L.P. en R. Torremans (red.), 2011: *Wonen en werken in de Late IJzertijd in Spijkenisse, Een archeologische opgraving*, Amersfoort (Rapport 2665).

AFKORTINGEN

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
Archis	Archeologisch informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
BOOR	Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam
BOORIS	Archeologisch informatiesysteem van het BOOR
GNSS	Global Navigation Satellite System
GPS	Global Positioning System
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RD	Rijksdriehoek
TNO	Nederlands organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek

BIJLAGE

Vondstenlijst

BOOR-vindplaats 17-134

vondstnr	aardewerk	bot	opmerking
1	3	22	1 verbrand
totaal	3	22	

BOOR-vindplaats 17-135

vondstnr	aardewerk	bot	houtschool	concretie	ijzeroer?	leer	opmerking
1	4	8					
2	46	48	12				
3	46	55					
4	38	26					1 huidverbeningsplaat steur
5	31	11	1				
6	79	16					
7	32	25		1	2		
8	12	8					
9	4						
10	1						
11	1						
12	3					1	
totaal	297	197	13	1	2	1	

BOOR-vindplaats 17-136

vondstnr	aardewerk	bot	opmerking
1	2		
2	19	5	
3	12	6	
4	67	35	
5	75	16	
6	43	21	
7	2		
8	1		
9	5		
10	2	1	huidverbeningsplaat steur
11	2	10	
totaal	230	94	

Aardewerk

BOOR-vindplaats 17-134

vondstnr	rand	wand	totaal	onversierd	lijn
1	1			1	
		1		1	
		1			1
totaal	1	2	3	2	1
percentage	33,33	66,67	100,00	66,67	33,33

vondstnr	rand		wand		bodem		oor		totaal		totaal onversierd		versierd		totaal versierd				
	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	lijn	nagel	besmeten	gepollist	aantal	gewicht	verbrand
1			4	25					4	25	4	25							
2	2	4,6	39	210,8					39	210,8	39	210,8							
			2	36,3					2	4,6	2	4,6							
			3	18,1					2	36,3			2				2	36,3	
									3	18,1				3			3	18,1	
3	1	5,5							1	5,5	1	5,5							
			39	228,2					39	228,2	39	228,2							
			3	20,7					3	20,7	3	20,7							3
			2	37,6					2	37,6			2				2	37,6	
			1	38,3					1	38,3				1			1	38,3	
4			1	38,1					1	38,1					1		1	38,1	
			27	150,5					27	150,5	27	150,5							
6	6	31,8							6	31,8	6	31,8							
2		59,3							2	59,3						2		59,3	
			2	30,1					2	30,1				2			2	30,1	
5	3	39,8							3	39,8	3	39,8							
1		15,5							1	15,5						1		15,5	
			1	38,4					1	38,4						1		38,4	
	1	21,8							1	21,8				1			1	21,8	
	1	6,4							1	6,4	1	6,4							1
			24	231,2					24	231,2	24	231,2							
6	7	60,4							7	60,4	7	60,4							
1		20,2							1	20,2						1		20,2	
1		9							1	9				1			1	9	
			1	14,2					1	14,2				1			1	14,2	
			7	109,1					7	109,1				7			7	109,1	
			2	36,3					2	36,3						2	2	36,3	
			1	2,9					1	2,9	1	2,9							1
			56	324,5					56	324,5	56	324,5							
					3	113,4			3	113,4	3	113,4							
7	1	9							1	9				1			1	9	
			1	5,9					1	5,9				1			1	5,9	
			3	64,5					3	64,5						3	3	64,5	
			25	227,6					25	227,6	25	227,6							
			1	10,2					1	10,2				1			1	10,2	1
					1	29			1	29	1	29							
8			11	73					11	73	11	73							
			1	37,2					1	37,2				1			1	37,2	
9			4	21,1					4	21,1	4	21,1							
10																			
			1	16,7					1	16,7				1			1	16,7	
12			3	194,5					3	194,5	3	194,5							
totaal	25	255,1	267	2269,2	4	142,4	0	0	296	2666,7	260	2000,9	5	19	1	11	36	665,8	6
%	8,45	9,57	90,20	85,09	1,35	5,34	0,00	0,00	100,00	100,00	87,84	75,03	1,69	6,42	0,34	3,72	12,16	24,97	2,03

vondstnr	rand		wand		bodem		oor		totaal		totaal onversierd	
	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht	aantal	gewicht
11							1	80,3	1	80,3	1	80,3

romeins!

BOOR-vindplaats 17-136

vondstnr	rand		wand		bodem		totaal aantal	gewicht	onversierd	versierd		besmeten	gepolijst	spatel- indruk	spatel- indruk	gevernisde waar	Totaal versierd	Inheems	Import	opmerkingen	
	aantal	gewicht	aantal	gewicht	lijn	nagel															
1	2	1,5					2	1,5	2									2			
2	2	20,5					2	20,5	2									2			
			1	4,3			1	4,3			1							1			
					1	14,1	1	14,1	1									1			
			1	3,4			1	3,4	1									1			
			13	90,1			13	90,1	13									13			
			1	14,7			1	14,7	1									1			magering verbrand bot, harder?
3			9	68,9			9	68,9	9									9			
			1	17			1	17											1		dun = 3mm Romeins?
			1	1,8			1	1,8								1			1		
					1	15,7	1	15,7	1									1			inheems, maar rechte hoek
4																					
	2	9,3					2	9,3	2									2			
	1	4,9					1	4,9			1							1			
			1	13,6			1	13,6					1					1			
					2	36,3	2	36,3	2									2			
			1	4			1	4										1			1
			57	311			57	311	57									57			
			2	3,3			2	3,3	2										2		dunwandig gedraaid Romeins
					1	4,2	1	4,2	1										1		dunwandig gedraaid Romeins
5	5	29,1					5	29,1	5									5			
	1	10,6					1	10,6			1							1			
			6	25,2			6	25,2	6									6			
					1	82,4	1	82,4	1									1			
			1	10,7			1	10,7		1								1			fijne lijnversiering
			56	208,5			56	208,5	56						1			56			
			1	9,2			1	9,2										1			
			2	26,9			2	26,9													
			1	0,8			1	0,8								1			1		ruwwandig romeins
			1	99,2			1	99,2											1		gevernisde waar afgesleten romeins
																			1		dolium?/handgevoimd? Romeins
6	1	9,3					1	9,3	1									1			
			1	2,6			1	2,6			1							1			
					2	21	2	21	2									2			
			5	26,5			5	26,5	5									5			5
			32	208,6			32	208,6	32									32			
1		15,7					1	15,7											1		rood romeins
			1	3,1			1	3,1											1		romeins/pafrath?
			2	7,4			2	7,4	2									2			
7																					
8			1	1,2			1	1,2	1									1			
9			4	25,5			4	25,5	4									4			
			1	5,6			1	5,6											1		grijs gedraaid romeins
10			1	8,3			1	8,3	1									1			
1		23,4					1	23,4											1		terra nigra?
			1	33,7			1	33,7											1		rood gedraaid romeins?
			1				1												1		
																			1		dolium? Gedraaid? Romeins
totaal	16	124,3	206	1353,6	8	173,7	230	1651,6	210	1	3	0	1	1	1	2	0	215	15	12	
%	6,96	7,53	89,57	81,96	3,48	10,52	100,00	100,00	91,30	0,43	1,30	0,00	0,43	0,43	0,87	0,00	93,48	6,52	5,22		